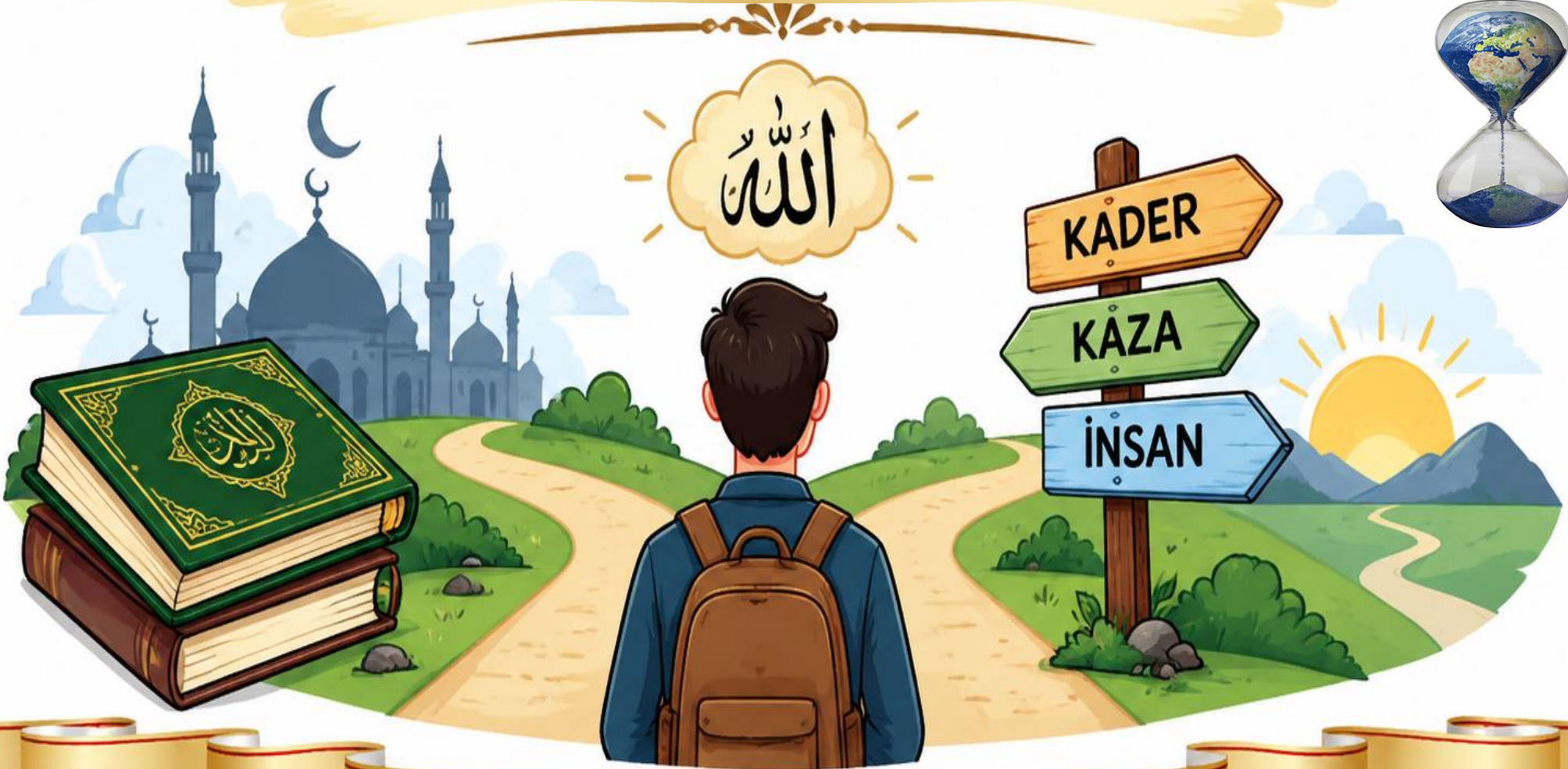

KADER İRADE ve SORUMLULUK

Memduh ÇELMELİ

İnsan

İnsan; davranışlarında özgür olan, sorumluluk alabilen, yaratılışı güzel, değerli ve üstün bir varlıktır. Yüce Allah, "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık." (Tin, 3) buyurmuştur. Kur'an'da, üstün bir biçimde yaratılan insanın sorumluluk sahibi olduğu da ifade edilir. Bu sorumluluğun bir gereği olarak yeryüzündeki düzenin sağlanması ve var olan işleyişin devam etmesi de insanın yükümlülüğündedir.

Kader ve Kaza

Allah'ın (cc) evrene dair planını ve kâinattaki düzeni sürdürmesini ifade etmek üzere **kader ve kaza** kelimeleri kullanılır.

Kader

Sözlükte **gücü yetmek**, planlamak, ölçü ile yapmak, bir şeyin şeklini ve niteliğini belirlemek, kıymetini bilmek, rızıkını daraltmak anlamlarına gelir. Terim olarak, Allah'ın (cc) sonsuz ilmi ve kudretiyle evrende gerçekleşecek her şeyi planlaması, varlıkları dilediği şekilde yaratması, insanların özgür iradeleriyle yapacakları her şeyi önceden bilmesi, takdir etmesi ve bir düzene göre belirlemesi demektir.

Kaza

Sözlükte hükmetme, karara bağlama, emretme ve yargı anlamlarına gelir.

Kaderle ilgili Kavramlar

• Sünnetullah	• Ömür	• Başarı	• Hayır	• Teslimiyet
• Afet	• Ecel	• Başarısızlık	• Şer	• Rıza
• Rızık	• Hastalık	• Hidayet	• Dua	• İmtihan
• Sabır	• Sağlık	• Dalalet	• Tevekkül	

1.1. İnsan ve Kader

Sünnetullah

Sözlükte Allah'ın (cc) koyduğu kanun ve nizam anlamlarına gelir. Terim olarak Allah'ın (cc) evren ve evrenin içindeki tüm varlıklar ile ilgili koyduğu kurallar ve tabiat kanunları demektir. Kur'an-ı Kerim'de sünnetullah Allah'ın yaratma ve yönetme biçimini ifade etmek için kullanılır. Bu kavram, evrende geçerli olan fiziksel, toplumsal ve biyolojik yasaları da kapsar. Kâinattaki düzen, sebep-sonuç ilişkisi ve varlıkların belirli ölçüler içinde yaratılması bu kapsamda değerlendirilir. Canlıların doğması, büyümesi ve ölmesi (biyolojik yasa), kurallara uyulan toplumlarda düzenin sağlanması (toplumsal yasa); yer çekimi, gece ve gündüzün oluşumu (fiziksel yasa) sünnetullah örneklerindendir.

Afet

Sözlükte bela, musibet, hastalık, kusur ve genellikle isabet ettiği şeyi faydalı olmaktan çıkaran durum anlamlarına gelir. Terim olarak insan müdahalesi bulunmadan meydana gelen zararları ifade eder. İslam inancına göre afet, Allah'ın (cc) takdiri ve yaratmasıyla gerçekleşir ve kader kapsamında değerlendirilir. Ancak bu durum, insanın sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Ayette "Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir..." (Şura,30) buyrulur.

"O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır." (Mülk, 2) ayetinde bazı musibetlerin kullar için bir imtihan olduğu ifade edilir. Bu kapsamda deprem, sel, kuraklık gibi doğa olayları ile salgın hastalık, yangın gibi insanlar üzerinde etkili olan durumlar da afet olarak kabul edilir.

Rızık

Sözlükte yiyecek, giyecek, nasip, faydalanılacak her şey gibi anlamlara gelir. İslam inancında insan başta olmak üzere bütün canlıların faydalanması için Allah (cc) tarafından verilen maddi ve manevi tüm nimetlere rızık denilir. Bu rızıklardan bazıları yeme, içme, giyinme, barınma gibi maddi ihtiyaçlar; bazıları ise mutluluk, huzur, sevgi gibi manevi ihtiyaçlardır. Allah, yarattığı tüm canlıların maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan ve rızıklarını sürekli verendir. Bu özelliğini ifade eden esması Rezzak'tır. Rızık veren yalnızca Allah'tır: "Allah size verdiği rızıkı keserse, size rızık verebilecek olan kimdir?" (Mülk, 21)

Allah (cc), insanlara yeryüzünde helal ve temiz olan rızıklardan faydalanmalarını emretmiştir. Hz. Muhammed (sav) "Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir yemek yememiştir." sözünü helal kazancın ve çalışmanın önemini vurgulamıştır. Bu nedenle insanlar, Allah'ın (cc) belirlediği kuralları çerçevesinde hayatlarını meşru yollardan devam ettirmeye özen göstermelidir.

Sıra Sizde:

Allah'ın (cc) koyduğu düzen içinde rızık kavramını dikkate alarak insanın payına düşen nimetle yaşadığı olayları nasıl değerlendirmesi gerektiğini birkaç cümleyle ifade ediniz.

Sabır

Sözlükte tutma, engelleme, kararlılık, cesaretli olma, acele etmeme anlamlarına gelir. Terim olarak hoş gitmeyen olaylar, nefse ağır gelen şeyler ve insanı zorlayan durumlar karşısında Allah'a (cc) sığınarak direnç gösterme olarak ifade edilir. 17 Kur'an-ı Kerim'de zikredilen erdemlerden biri olan sabır birçok ayette geçer. Bakara suresinin 155. ayetinde "Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber!) Sabredenleri müjdele!" buyrulurken sabırlı davrananların mükâfatlandırılacakları bildirilir.

Sabır, insanın kader karşısındaki tutumunu belirleyen önemli bir değerdir. İnsan, başına gelen olayların Allah'ın (cc) bilgisi ve planı doğrultusunda gerçekleştiğini kabul ettiğinde daha güçlü ve dengeli bir duruş sergileyebilir. Bu kabul, insanı iradesini kullanarak sabırlı davranmaya ve sorumluluk bilinciyle hareket etmeye yöneltir. Ayrıca Allah'ın (cc) kullarının inkâr ve nankörlüklerine rağmen onlara nimet vermeye devam etmesi ve mühlet tanıması ise O'nun "Sabur" esmasıyla ifade edilir.

Ömür-Ecel

Ömür kelimesi sözlükte doğumla ölüm arasında yaşanan süre anlamına gelir. 19 Önceden belirlenmiş süre demek olan ecel ise terim olarak tüm varlıklar için belirlenen bu sürenin sonunu, ölüm anını ifade eder. Sonsuzluk sahibi Allah'tan (cc) başka tüm varlıklar zamanı geldiğinde ölür. Canlılara hayat veren Allah, onlar için sınırlı bir ömür belirlemiştir. "Her milletin belli bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilirler, ne de öne geçebilirler." (Araf, 34) Birçok ayetinde ecelin Allah tarafından belirlendiği ve hiçbir şekilde değişmeyeceği ifade edilir. Bu yönüyle ecel, kaderin değişmez bir parçası olarak insan hayatının sınırını belirler.

Hastalık-Sağlık

İnsanın hayatını rahat bir şekilde sürdürebilmesi ve kulluk görevlerini tam olarak yerine getirebilmesi için akıl ve beden sağlığının yerinde olması gerekir. Fiziksel veya ruhsal tüm hastalıklardan uzak, dengeli bir durumu ifade eden **sağlık**, Allah tarafından insanlara verilen nimetlerdendir. Hastalık ise sağlığın geçici veya kalıcı olarak bozulmasıdır ve insanın yeryüzündeki imtihanlarından biridir.

Sağlık ve hastalık, **kaderin** bir parçası olarak değerlendirilir. İnsan, karşılaştığı bu durumları ilahi takdir olarak kabul eder. Kulluk görevlerinin bilinci ile sağlığını korumak için gereken tedbirleri alır. Hastalık anında insan hem çare ve tedavi arar hem de sabır ve tevekkülle davranarak kader karşısında bilinçli bir tutum sergiler. Hz. Muhammed (sav) sağlığın önemin şu sözlerle ifade etmiştir: "Sizden her kim ruhen ve bedenlen sağlıklı olup günlük yiyeceği de yanında olursa dünya onun olmuş gibidir."

Sıra Sizde:

- "Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin; ihtiyarlardan önce gençliğin, hastalıktan önce sağlığın, fakirlikten önce zenginliğin, meşguliyeden önce boş vaktin, ölümden önce hayatın."

Kaderle ilgili kavramları dikkate alarak yukarıdaki hadisle ilgili çıkarımlarda bulununuz.

Kader ve Kaza

Allah'ın (cc) evrene dair planını ve kâinattaki düzeni sürdürmesini ifade etmek üzere **kader ve kaza** kelimeleri kullanılır.

1.1. İnsan ve Kader

Başarı-Başarısızlık

İnsan, hayatı boyunca belirli hedeflere ulaşmak için çaba gösterir. Bu süreçte aldığı kararları akli ve hür iradesiyle belirler. İslam inancına göre insan, yaptığı tercihlerden sorumludur. Başarı veya başarısızlık, insanın iradesiyle gerçekleştirildiği eylemlerin sonucuna bağlı olmakla birlikte nihayetinde Allah'ın (cc) takdiri ile meydana gelir. Örneğin bir yarışmaya katılan kişi, yarışma öncesinde yaptığı hazırlık ve yarışma anındaki gayreti doğrultusunda bir sonuca ulaşır. Bu sonuç, kader ve kaza kapsamında Allah'ın takdiridir. Dolayısıyla insan, çalışmakla ve doğru tercihlerde bulunmakla yükümlüdür; sonucu takdir eden ise Allah'tır.

İnsan; başarıya hile, aldatma veya hak ihlali olmadan ulaştığında sorumluluğunu yerine getirmiş sayılır. Aksi durumda elde edilen başarı hem dinî açıdan meşru olmaz hem de başkaları için haksızlık oluşturur. Kur'an-ı Kerim, insanların haksız yollarla kazanç elde etmelerini yasaklar. Nitekim Nisâ suresinin 29. ayetinde, "Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin..." buyrulurken bireylerin dürüst ve meşru yollarla kazanç elde etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu anlayışa göre başarı, ancak emek ve doğruluk temelinde değer kazanır. Zira İslam anlayışına göre insanın iradesiyle ortaya koyduğu çaba asla karşılıksız kalmaz.

Kaderle İlgili Kavramlar

• Sünnetullah	• Ömür	• Başarı	• Hayır	• Teslimiyet
• Afet	• Ecel	• Başarısızlık	• Şer	• Rıza
• Rızık	• Hastalık	• Hidayet	• Dua	• İmtihan
• Sabır	• Sağlık	• Dalalet	• Tevekkül	

Hidayet-Dalalet

Allah'ın (cc) insanlara doğru yolu göstermesine ve bu yolu yönelenleri doğruya ulaştırmasına **hidayet** denir. Allah (cc), insanlara doğru yolu göstermesi ve rehberlik etmesi için peygamberler göndermiştir. Ayrıca insana akıl ve irade vermiştir. Bu sayede insan aklını ve iradesini kullanarak doğruyu yanlıştan ayırt edebilme imkânı kazanmıştır. İnsan suresinin 3. ayetinde "Şüphesiz biz ona yolu gösterdik; ister şükredici olur ister nankör." buyrulurken insanın tercih özgürlüğüne sahip olduğu ifade edilir. Allah, insanın hangi yolu seçeceğini önceden bilir fakat seçimi insana bırakır. Kehf suresinin 29. ayetinde "... Hak Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin." buyrulurken insanın iradesi açıkça ortaya konulur.

Dalalet, Allah'ın ve Hz. Muhammed'in gösterdiği doğru yoldan sapmak anlamına gelir. Örneğin bir insanın doğruyu bildiği hâlde haksız kazanç veya zulüm yolunu seçmesi, kendi iradesiyle **dalaleti** tercih ettiğini gösterir. İnsanın seçimleri **kader** kapsamında değerlendirilir. Ancak Allah'ın her şeyi bilmesi, insanın bu tercihlerinden doğan sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Zira insan, iyi ile kötü arasında tercih yapabildiği için seçimlerinden sorumludur.

Hayır-Şer

- Allah'ın (cc) insanlar için takdir ettiği iyi şeyler hayır olarak adlandırılır.
- Kur'an-ı Kerim'de hayır: Allah'ın rızasını kazanabilmek için insanların kendileri, aileleri ve toplum için faydalı olan; ahirette sevap kazandıran tutum ve davranışları ifade etmek için kullanılır. Bu durum Hac suresinin 30. ayetinde şöyle ifade edilir: "... Her kim, Allah'ın emir ve yasaklarına saygı gösterirse, bu, Rabbinin katında kendisi için daha hayırlıdır..."
- Hayrın ziddi şer olarak ifade edilir. İslam inancında şer; Allah'ın (cc) yasakladığı, insanı dünya ve ahirette felakete sürükleyen inanç ve davranışları ifade eder. İnsanın dünya hayatında karşılaştığı zorluk, hastalık ve musibetler ise görünüşte şer gibi algılsa da özünde onun sabrını, olgunlaşmasını ve manevi derecesini artıran birer imtihan olarak değerlendirilir.
- İhtiyaç sahiplerine yardım etmek ve dürüst olmak gibi faydalı eylemler hayır kapsamına; yalan söylemek ve haksız kazanç elde etmek gibi zararlı davranışlar ise şer kapsamında ele alınır.
- Hayır ve şer kavramları, kader ve kaza ile yakından ilişkilidir. İnsanın hayır ve şer arasında yaptığı seçimler kader kapsamında değerlendirilir, bu seçimlerin sonuçları ise Allah'ın takdiriyle gerçekleşir.

Dua

- Sözlükte çağırarak, istemek, yardım talep etmek anlamlarına gelir. Terim olarak ise Allah'ın yüceliği karşısında kulun kendi güçsüzlüğünü kabul ederek O'ndan yardım dilemesi olarak tanımlanır.
- İnsan, dua vasıtasıyla Allah ile arasındaki iletişimi güçlendirir. İhtiyaçlarını karşılayacak tek gücün Allah olduğunu bilir ve tüm ihtiyaçlarını sadece O'ndan ister.
- Hz. Muhammed (sav) "Dua ibadetin özüdür." buyurarak Müslümanların Allah'a dua etmesinin gerekliliğini vurgulamış; Allah da duaya karşılık vereceğini belirtmiştir.
- Furkan suresinin 77. ayetinde "(Ey Muhammed!) De ki: Durunuz olmasa Rabbi'im size ne diye değer versin" buyrulurak kulun duasının Allah katındaki değeri vurgulanır.
- Dua eden Müslüman, Allah'a ibadet ve kulluk şuuruyla sevgi ve saygısını da gösterir.

Tevekkül

- Sözlükte güvenmek, bağlanmak, vekil kılmak, işini bir başkasına bırakmak anlamlarına karşılır.
- Terim olarak tevekkül, insanın yapacağı işlerde üzerine düşen görev için her türlü tedbiri alarak gereken çalışmayı yapması ve bunun için gayret gösterip sonucu Allah'tan beklemesidir.
- Bu durumla ilgili olarak Ahzab suresinin 3. ayetinde "Allah'a güven; güvenip dayanmak için Allah yeter." buyrulmaktadır.

Teslimiyet

- Sözlükte teslim olma, kendini verme, boyun eğme anlamlarına kullanılır.
- İslam inancına göre insanın Allah'ın iradesine gönülden boyun eğmesi, başına gelen her durumu O'ndan bilerek razı olmasıdır.
- İnsan, elinden geleni yaptıktan sonra sonucu kabullenip Allah'ın takdirine teslim olur. Bu yönüyle teslimiyet, kalbin huzur bulması ve insanın Allah'a tam bir güvenle bağlanmasıdır.
- Kur'an-ı Kerim'de Allah'tan gelene tam teslimiyet gösterenlerin davranışları karşılığında mükâfatlandırılacakları belirtilmektedir.
- Tevekkül ile teslimiyet birbirini tamamlayan kavramlardır. Tevekkül çalışmayı ve gayreti, teslimiyet ise sonucu kabullenmeyi ifade eder.

Rıza

- Sözlükte razı olmak, memnun olmak ve bir şeyi kendi iradesiyle istemek, kabul etmek anlamlarına gelir.
- Terim olarak ise Müslümanların Allah'tan gelen sevindirici veya üzücü her şeyden hoşnut olmaları, başlarına gelen iyi şeylere sevindikleri gibi olumsuz şeyleri de gönül rahatlığıyla karşılayıp isyan etmemeleri anlamında kullanılır.
- Dinin emirleri, herhangi bir çıkar gözetmeden yalnızca Allah'ın (cc) rızasını kazanmak amacıyla yerine getirilmelidir.
- Bu amaçla iman edip salih amel işleyenlerin mükâfatlandırılacağı Beyyine suresinin 7-8. ayetlerinde şöyle ifade edilir: "Şüphesiz, iman edip, salih ameller işleyenler var ya; işte onlar yaratıkların en hayırlısidirler. Rableri katında onların mükâfatı, içlerinden ırmaklar akan, içlerinde ebedi kalacakları Adn cennetleridir. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bu mükâfat Rablerine derin saygı duyanlara mahsustur."

1.1. İnsan ve Kader

Tevekkül ve Teslimiyet Arasındaki Temel Farklar

Tevekkül	Teslimiyet
- Kişi, gerekli tedbirleri aldıktan sonra Allah'a bırakır. - Süreç, çalışma ve gayret aşamasını kapsar.	- Kişi, sonucun Allah'tan geldiğine inanır ve buna razı olur. - Süreç, sonuç ortaya çıktıktan sonra başlar.

İmtihan

- Sözlükte sınanmak, musibet, sıkıntı ve bela anlamlarına gelir. İmtihanın zıddı ise huzur ve selamet anlamına gelen esenliktir.
- İslam inancına göre imtihan, insanın dünyada karşılaştığı nimetler ve zorluklar karşısındaki sınanma hâlini ifade eder.
- "Her nefis ölümü tadacaktır. Sığı bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoz..." (Enbiya, 35) ayetinde insanların bir çok konuda imtihan edileceği vurgulanır.
- Allah, çeşitli imtihanlar vasıtasıyla kullarının inançlarındaki sammiyeti sınar.
- Hz. Muhammed (sav) peygamberlik vazifesini yerine getirirken birçok sıkıntıyla karşılaşmış ve hiçbir zaman bu durumdan şikâyetçi olmayarak Müslümanlara örnek olmuştur.
- Hz. Eyyüb de uzun süre hastalık ve sıkıntılarla imtihan edilmiş, malını ve sağlığını kaybetmesine rağmen Allah'a olan bağlılığını sürdürmüş ve sabırla örnek olmuştur.

Hz. Eyyüb (as)

Hz. Eyyüb, Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen ve Allah'ın (cc) ilim ve hikmet verdiği peygamberlerdendir. Sabırlı ve takva sahibi bir insandı. Yedi oğlu ve üç kızı vardı. Hayvancılıkla uğraşırdı; deve, sığır e koyun sürülerine sahip zengin bir kimseydi. Ancak zamanla doğal afetler ve düşman kavimlerin saldırıları sonucunda bütün malını mülkünü kaybetti. Ardından kendisi de ağır bir hastalığa yakalandı. Bütün bu sıkıntılara rağmen Hz. Eyyüb, Allah'a sığınarak karşılaştığı musibetlere sabırla katlandı e asla isyan etmedi.

Akıl ve Temyiz-Tefrik

- Allah, insanı akıl sahibi kılarak diğer varlıklardan ayırmıştır. İnsan bu sayede söz ve davranışlarının sebep ve sonuçlarını kavrayabilir. Çevresindeki nesne, olay ve olguları değerlendirerek doğru ile yanlış, iyi ile kötü, güzel ile çirkin ve hayır ile şerri ayırt edebilir.
- İnsanın sahip olduğu ayırt etme gücü temyiz ve tefrik kabiliyeti olarak ifade edilir. Temyiz; insanın söz ve davranışlarının sebep ve sonuçlarını anlayabilme ve bu an- layışa uygun biçimde iradesini kullanabilme gücünü, tefrik ise farklı durum ve kavramlar arasındaki ayrımı anlayabilme yeteneğini ifade eder.
- Beled suresinin 8-10. ayetlerinde insana doğruyu seçme imkânı verildiği şöyle ifade edilir: "Biz ona iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi; iki apaçık yolu (hayır ve şer yollarını) göstermedik mi?"
- Temyiz ve tefrik kabiliyeti aynı zamanda insanın ilahi emir- ler karşısında sorumluluk sahibi olmasının temelini oluşturur. Böylece insan, bilinçli kararlar alır ve iradesini sorumluluklarına uygun şekilde kullanır.

Özgürlük ve Sorumluluk

- Akıl ve irade sahibi bir insan yalnızca sorumluluk sahibi değil aynı zamanda tercih yapabilme özgürlüğüne de sahiptir.
- Özgürlük, her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın düşüncesine göre iradesini kullanarak karar vermesi durumu olarak açıklanır. Ancak insan için sınırsız bir özgürlük söz konusu değildir. Toplum kuralları ve ahlaki değerler özgürlüğün sınırlarını belirler.
- Bu bilinçle insan, her istediğini yapamayacağını bilir ve başkalarına zarar verecek davranışlardan kaçınır. Sahip olduğu özgürlük sayesinde herhangi bir otoritenin baskısı altında kalmadan düşünce, ifade ve eylemlerinde yaptığı seçimlerinin sorumluluğunu üstlenir. Bu süreçte akıl, irade ve sorumluluk arasında güçlü bir ilişki olduğunu bilerek hareket eder.

Hürriyet

- İslam düşüncesinde özgürlük, hürriyet kavramıyla ifade edilir ve hürriyetin Allah'a tam bir kullukla mümkün olduğu vurgulanır.
- İnsan, yalnızca Allah'a kulluk ettiğinde nefsinin arzularına, geçici isteklerine ve diğer insanların baskısına bağımlı olmaktan kurtulur; iradesini daha bilinçli bir şekilde kullanabilir.
- Bu nedenle hürriyet, insanın Allah'a inancının ahlaka ve davranışlara yansımaları olarak değerlendirilir.

1.2. Akıl-İrade- Sorumluluk Sahibi Bir Varlık Olarak İnsan

Mükellef

- Mükellef: Sorumluluk ve yükümlülük taşıyan kişi anlamında- da akli dengesi yerinde, ergenlik çağına ulaşmış, dinin emir ve yasakları karşısında sorumlu bulunan erkek ve kadın.

İş Sağlığı ve Güvenliği

- İnsanın akıl ve iradesiyle yaptığı tercihlerden doğan sorumluluk hem bireysel hem de toplumsal hayatta kendini gösterir. İş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyup uymamak insanın özgür iradesiyle verdiği bir karardır. Bu nedenle her yıl 4-10 Mayıs tarihleri arasında kutlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Haftası, çalışanlarda sorumluluk bilincini artırmayı amaçlar. Hafta kapsamında seminerler, eğitimler ve bilgilendirme çalışmaları yapılarak bireylerin özgür iradeleriyle yaptığı tercihlerin yalnızca bireysel değil toplumsal bir sorumluluk olduğu hatırlatılır.

İnsanın Sorumlulukları

- İnsanlar günlük hayatlarında çeşitli problemlerle karşılaşabileceklerini düşünerek gerekli tedbirleri almak zorundadır. Bir işçinin koruyucu ekipman kullanması, trafiğe çıkmadan önce araç bakımının yapılması, tehlikeli bir yerden geçerken kontrollerin sağlanması günlük hayatta alınabilecek tedbirlerle örnek olarak verilebilir.
- Hizmeti Muhammed (sav) "Ey Allah'ın Resülü! Devemi bağlayıp da mı Allah'a tevekkül edeyim, yoksa bağlamadan mı tevekkül edeyim?" diye soran birine "Önce onu bağla, sonra Allah'a tevekkül et!" şeklinde cevap vermiştir. Bu durum insanların gerekli tedbirleri almasının önemi- ni hatırlatır.
- İnsan, aklı sayesinde doğru ile yanlış ayırt eder; iradesiyle yaptığı seçimlerin sorumlulu- ğunu da üstlenir. İş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymak ve gerekli ekipmanları kullanmak da bu sorumluluğun bir parçasıdır.

Allah'ın (cc) İlim, İrade ve Kudret Sıfatları

- İnsanın özgürlüğü ile Allah'ın (cc) ilim, irade ve kudret sıfatları arasında doğrudan bir ilişki vardır. Allah'ın (cc) ilim sıfatı, geçmiş ve geleceği kuşatan mut- lak bir bilgidir. Külli iradesi, dilediği her şeyin gerçekleşmesini ifade eder. Kudret sıfatı ise O'nun her şeyi gücünün yettiğini gösterir. Ancak bu sıfatlar insanın akıllı, özgür ve sorumlu bir varlık olmasıyla çelişmez. Allah, insanın yapacağı tercihleri ilmiyle bilir; insan ise kendisine verilen irade sayesinde seçimlerinden sorumludur.
- Necm suresinin 39. ayetinde "İnsan için ancak çalıştığı vardır." buyrulurak kişinin kendi eylemlerinin karşılığını göreceği vurgulanır.
- Bakara suresinin 286. ayetinde ise "Allah her şahşı ancak gücünün yettiği ölçüde yükümlü kılar." ifadesiyle kişinin ancak gücü ve iradesi ölçüsünde sorumlu tutulacağı belirtilir. Bu durum, kaderin insanın özgürlüğü- nü ortadan kaldırmadığını; aksine Allah'ın (cc) ilim, irade ve kudretinin her şeyi kuşattığını gösterir.

İlim	İrade	Kudret
Her Şeyi Bilir Allah'ın (cc) gerek duyular âlemine gerekse duyuları ötesine ait bütün nesne ve olayları bilmesini ifade eden sıfatıdır.	Dilediğini Gerçekleştirir Allah'ın (cc) emirler, hükümleri ve fiillerinde hiçbir zorunluluğa bağılı olmadan dilediğini yapmasını ifade eden sıfatıdır.	Her Şeyi Gücü Yeter Allah'ın (cc) dilediğini eksiği ve fazlası olmaksızın hikmet çerçevesinde yapmasını bildiren sıfatıdır.